

PRVNÍ
KNIHA
ŽALMŮ

(ŽALMY 1–40)

Žalm 1

- ¹ Blažený muž, který nechodil do rady bezbožných
a na cestě hříšných se nepostavil
a na sedadle ničemných se neposadil,
² ale v zákoně Pána je jeho vůle
a o jeho zákoně bude přemítat dnem i nocí.
³ A bude jako strom zasazený u proudů vod,
který dá svůj plod v pravý čas
a jeho listí neopadá
a všechno, co udělá, se podaří.
⁴ Ne tak bezbožníci, ne tak,
ale jsou jako prach, který vítr rozfouká z povrchu země.
⁵ Proto nepovstanou bezbožní při soudu,
ani hříšní v radě spravedlivých.
⁶ Protože zná Pán cestu spravedlivých
a cestu bezbožných zahubí.

1 „blažený muž“: Řecké slovní spojení „blažený muž“ ve smyslu obecného tvrzení je překladem hebrejské slovní vazby, v níž je podstatné jméno „muž“ determinováno. Určitý člen je zde použit ve smyslu generickém: Za šťastného se může prohlásit každý muž, který dělá to a to. Překladatel hebrejského textu do řečtiny vystihl tedy správně (bez determinace) záměr textu ve výchozím jazyce. I na jiných místech převádí determinovaný hebrejský výraz v podobné slovní vazbě (např. „blažený muž“ v Ž 33,9 a 39,5 – הגבר אשרי – výrazem nedeterminovaným (μακάριος ἀνὴρ). V rámci Septuaginty je však tento jev nápadný, neboť determinace bývá v hebrejské slovní vazbě obvykle v řeckém překladu zachována (např. Dt 33,29; 1Kr 10,8).

„nechodil, nepostavil se, neposadil se“: Hebrejské perfektnum, které v těchto větách vyjadřuje opakované jednání, převádí překladatel do řečtiny standardně aoristem, tedy tvarem, který vyjadřuje minulost. Tím dochází k mírnému posunu ve významu celého verše: za blaženého lze prohlásit člověka, který už jednal popsánými třemi způsoby.

„nechodil do rady bezbožných“: Řecké substantivum βουλή má v řečtině dvojí význam: rada jako poradní orgán nebo rada jako úmysl, úrdek (což odpovídá hebrejskému עצה na tomto místě). Podle toho lze chápat buď „nechodil (ve smyslu nežil) podle rady bezbožných“, nebo „nechodil (nevstoupil) do rady (shromáždění) bezbožných“. S ohledem na v. 5, kde se v hebrejském textu hovoří jednoznačně o „radě“ ve smyslu shromáždění (עדה), volíme při překladu druhou variantu.

„na sedadle se... neposadil“: V této slovní vazbě uchovává překladatel do řečtiny jev, který se nachází v hebrejském textu: Podstatné jméno (sedadlo) i sloveso (posadit se) jsou odvozeny od stejného slovního kořene.

„ničemní“: Použité řecké slovo (λοιμός) má v jednotném čísle prvotně význam „morem nakažený“, používá se však hojně ve smyslu „zkažený (člověk)“. Předlohou v hebrejštině je však zde „posměvač“ (קל), tedy člověk, který se vysmívá Bohu. Překladatel do řečtiny chápal zřejmě tento druh posměchu obecněji jako „ničemnost“.

2 „ale“: Druhý verš začíná v řečtině nezvykle. Za částicí „ale“ (ἀλλ') je uvedena částice „nebo (ἢ)“. Takové propojení obou částic nedává v řečtině smysl. Překladatel se nejspíš snažil napodobit slovní vazbu v hebrejštině, která se rovněž skládá ze dvou částic (כִּי מֵא). V hebrejštině je ovšem přijatelná a má význam „spíš“.

„zákon“: Hebrejský výraz „tóra“ (תורה), který prvotně znamená usměrnění/instrukce, převádí překladatel do řečtiny výrazem „zákon“ (νόμος), který má význam pravidlo/princip/norma. Navazuje tak na způsob překládání těchto výrazů, který byl zaveden při překladu Pěti knih Mojžíšových do řečtiny (Austermann, 2003, s. 109–114).

3 „jeho listí neopadá“: Zatímco v hebrejském textu listí pouze nezvadne (pokud je strom zasazený u zavlažovacích kanálů s vodou), překladatel do řečtiny dotahuje tuto výpověď až k možným důsledkům a přetváří ji v tvrzení, že „jeho listí neopadá“.

4 „ne tak“: V hebrejském textu se negující slovní spojení (אֵל כִּי) nachází pouze jednou, a sice na začátku verše. Zdvojení tohoto slovního spojení (οὐχ οὕτως) v řeckém překladu (na začátku a na konci verše) dotváří v cílovém jazyce podobu tohoto verše, který je v předloze příliš úsporný (Kraus, 1978, s. 132).

„ale“: Podobně jako ve druhém verši je i zde za částicí „ale“ uvedena částice „nebo“. Také v tomto případě se překladatel nejspíš snažil napodobit hebrejskou slovní vazbu, složenou ze dvou částic.

„z povrchu země“: Závěrečná slova 4. verše „z povrchu země“ nejsou v hebrejském textu. Je možné, že překladatel měl k dispozici jinou hebrejskou předlohu, která tato slova obsahovala (Austermann, 2001, s. 487).

5 „nepovstanou bezbožní při soudu“: Slovní vazba „povstat při soudu“ znamená obstat při soudním přelíčení a slovní vazba „povstat v radě spravedlivých“ vyjadřuje silný vliv, který někdo má ve shromáždění spravedlivých lidí. Ve slovese „povstat“ (ἀνίστημι) vnímají křesťanští vykladaelé náznak vzkříšení, soudu a zaslíbení budoucího života. Údajně už David učí otevřeně těmto věcem (Eusebios, PG 23, 79).

6 „cestu bezbožných zahubí“: V druhé části šestého verše je v hebrejském textu podmětem „cesta“ (vedoucí do záhuby). V řeckém překladu zůstává však podmětem „Pán“ z první části tohoto verše, který nejen „zná cestu spravedlivých“, ale také „cestu bezbožných zahubí“. Dochází tak k teologicky významnému posunu od druhotných příčin (cesta) k prvotní (Bůh): Není to tedy už sama cesta bezbožných, která směřuje do záhuby, ale Pán tuto cestu zahubí.

Žalm 2

Druhý žalm uvozoval kdysi knihu žalmů. Když se Lukáš ve Skutcích apoštolů odvolává na tento žalm, hovoří o něm jako o prvním žalmu (Sk 13,33). Dnešní první žalm byl zřejmě připojen později jako nepočítaný úvod celé sbírky.

- ¹ Proč se vzepjaly národy
a národové zosnovaly marné věci?
- ² Seřadili se králové země,
a vládci se shromáždili vespolek
proti Pánovi a proti jeho Pomazanému.
Mezihra.
- ³ Zpřetrhejme jejich pouta
a odhodme od sebe jejich jho.
- ⁴ Ten, který bydlí v nebesích, se jim vysměje
a Pán se jim bude posmívat.
- ⁵ Potom k nim promluví ve svém hněvu
a ve svém rozhořčení je vyděsí:
- ⁶ Já však jsem jím byl ustanoven králem
na Siónu, jeho svaté hoře,
- ⁷ abych vyhlašoval Pánův příkaz:
Pán mi řekl:
ty jsi můj syn,
Já jsem tě dnes zplodil.
- ⁸ Požádej mne a dám ti národy do tvého dědictví
a do tvého vlastnictví končiny země.
- ⁹ Budeš je pást železnou holí,
jako nádobu hrnčíře je rozbiješ.
- ¹⁰ A nyní, králové, pochopte,
Nechte se vychovat všichni, kdo soudíte zemi.
- ¹¹ Služte Pánu s bázní
a jásejte mu s chvěním.
- ¹² Přijměte poučení, aby se Pán nerozhněval,
a zahynete, [když sejdete] ze spravedlivé cesty.
Až vzplane vbrzku jeho rozhořčení,
blažení všichni, kdo mu důvěřují.

1 „národové zosnovaly marné věci“: Pro „zosnování (μελετάω) marných věcí“ používá překladatel téhož slovesa, kterým v prvním žalmu vyjádřil „přemítání (μελετάω) o zákoně Pána.“ Napodobuje tak hebrejský text, v němž stejné sloveso (הלל) propojuje oba žalmy. Při překladu do češtiny nelze ovšem tento jev napodobit (proto je v 1. žalmu sloveso „přemítat“ a v 2. sloveso „zosnovat“).

„národy a národové“: Dva různé hebrejské (עַמִּים a לְאֻמִּים) i řecké výrazy (ἔθνη a λαοί) s významem „národ“ se pokoušíme v češtině rozlišit substantivy „národy a národové“.

2 „Mezihra“: Na konci druhého verše není v hebrejském textu výraz „sela“ (סלה), který se obvykle v Septuagintě převádí jako „mezihra“ (διάψαλμα). Je možné, že překladatel měl k dispozici hebrejskou verzi, která tento výraz obsahovala. V hebrejském textu je tento výraz pravděpodobně pokynem pro hudební doprovod („mezihra na strunné nástroje“) nebo způsob přednesu. V řeckém překladu může mít podobný význam. Lze jej ovšem také chápat jako strukturální znak, který člení žalm na sloky. Konkrétně zde odděluje uvozující popis vzpoury národů proti Pánu od následující citace výroku vzbouřenců.

V Justinově citaci druhého žalmu není na tomto místě „mezihra“ (διάψαλμα), ale aktivní participium slovesa „říci“ (λέγοντες), které Septuaginta obvykle používá jako ekvivalent hebrejského vázaného infinitivu s předložkou lamed (ל) a které se dříve překládalo „řka“. Tato varianta vystihuje lépe návaznost třetího verše na druhý. Podle ní končí druhý verš syntaktickým signálem („řka“), který upozorňuje, že bude následovat výrok vzbouřenců proti Pánu a jeho Pomazanému.

3 „jho“: V Septuagintě se i na dalších místech překládají „provazy“ (עבת) hebrejského textu jako „jho“ (ζυγός; Iz 5,18; Jb 39,10). Jinde se však v Septuagintě překládá tento výraz jako „záda“ (αὐχένας; Ž 128,4) nebo jako „zastiňující [gírlandy]“ (πυκάζουσιν; Ž 117,27). „Pouta“ ve smyslu „jha“ se několikrát objevují v knize pro roka Jeremjáše (Jr 2,20; 5,5; 37,8).

6 „Já však jsem jím byl ustanoven“: Vazba trpného rodu „byl jsem jím ustanoven“ napovídá, že překladatel vnímal výchozí hebrejské sloveso (נָסַב) v kmenové modifikaci nifal, která vyjadřuje pasivum. Citovaná slova takto přesouvá z Pánových úst (jeho reakce na vzpouru národů a králů) do úst krále.

7 „Pán mi řekl“: Králův výrok je uvozen větou: „Pán mi řekl.“ V hebrejské předloze však není na tomto místě vlastní Boží jméno (יהוה), překládané do řečtiny substantivem „Pán“ (κύριος), ale jen „řekl mi.“ Opakováním výrazu „Pán“ (po „Pánově příkazu“) zdůrazňuje překladatel, že následující prohlášení o božském synovství krále je skutečně obsahem Božího příkazu.

V Novém zákoně je tento verš interpretován christologicky. Je důkazem z Písma pro Ježíšovo zmrtvýchvstání (Sk 13,33), pro nižší postavení andělů vzhledem ke Kristu (Žd 1,5) a ustanovení Ježíše veleknězem (Žd 5,5) – (Bons, 2011, s. 1501).

8 „dám ti národy“: Ve větě „dám ti národy do tvého dědictví“ nemá osobní zájmeno „ti“ oporu v hebrejském textu. Je možné, že je překladatel doplnil, aby text vyzněl jednoznačně.

9 „budeš je pást“: Za hebrejský podklad pro začátek verše („budeš je pást“) považoval zřejmě překladatel sloveso „pást“ (רעה). Pokračování formulace („železnou holí“) však vede k představě, kterou lze označit za oxymóron, tedy propojení slov s protichůdným významem. Hebrejský text má významově jednotnou formulaci o rozbití železnou holí, když ovšem vnímáme příslušný tvar slovesa v hebrejštině jako odvozený od slovesa „rozbít“ (רעע). Představa o Mesiášově pastýřském použití železné hole proti národům byla zřejmě blízká autorovi Janova Zjevení. Používá ji totiž na dvou místech (Zj 12,5; 19,15).

10 „všichni“: V hebrejském textu tohoto verše nenajdeme podklad pro výraz „všichni.“ Překladatel do řečtiny nechce však z výchovy vynechat nikoho z těch, kdo soudí zemi. Proto jeho představa o výchově soudců zahrnuje všechny, kdo vykonávají soudní pravomoc.

11 „jásejte mu s chvěním“: Do výzvy „jásejte s chvěním“ v hebrejském textu vsazuje překladatel do řečtiny zájmeno „mu“ („jásejte mu s chvěním“). Důvodem k jásetu je podle něho Pán a na tuto skutečnost chce autor textu upozornit pomocí zájmena „mu.“

12 „přijměte poučení“: Na začátku tohoto verše čteme v hebrejské předloze významově nejasnou výzvu „líbejte syna.“ V řeckém překladu tohoto místa – „přijměte poučení“ – jde buď o parafrázi hebrejského textu, nebo o překlad takové varianty hebrejského textu, která tuto formulaci obsahovala. Jisté je, že překladatel zde rozvíjí téma výchovy z desátého verše (παιδεύθητε) a že se pomocí termínu „poučení“ (παιδεία) hlásí k jednomu z hlavních pojmů klasického řeckého uvažování o výchově.

„aby se Pán nerozhněval“: Ve větě „aby se Pán nerozhněval“ doplňuje překladatel do řečtiny slovo Pán. Vylučuje tak představu o hněvu Pánova syna. Pokud by se mohl někdo rozhněvat, pak to mohl být jedině Pán.

„ze spravedlivé cesty“: Hebrejský text hovoří pouze o cestě, na níž zahynou ti, kdo nebudou dbát na předcházející výzvy. Překladatel do řečtiny rozšiřuje představu o cestě a mluví o ní doslova jako o „cestě spravedlnosti.“ Navazuje tak na „cestu spravedlivých“ z prvního žalmu (1,6) a propojuje nejen oba žalmy, ale především představu o životě ve spravedlnosti se zmíněným „poučením“. S prvním veršem prvního žalmu je závěr druhého žalmu navíc propojen zmínkou o „blessených.“